

Znaczenie pieniędzy w starożytnym Rzymie

- [Znaczenie pieniędzy w starożytnym Rzymie](#)

Ważne daty

340 p.n.e. – wytwarzanie srebrnych monet przez mennice w Kapui

269 p.n.e. – przeniesienie wybijania srebrnych monet do Rzymu

289 p.n.e. – pojawia się *aes grave* (moneta z brązu używana w środkowych Włoszech),

309 n.e. – wprowadzenie nowej monety zwanej *solidusem* (złota moneta używana przez cesarstwo wschodniorzymskie do X wieku) przez Konstantyna Wielkiego

Scenariusz dla nauczyciela

Źródło: online skills, licencja: CC0.

II. W zakresie kompetencji kulturowych. Uczeń:

6. posiada podstawową wiedzę o następujących kluczowych zjawiskach z zakresu życia publicznego i prywatnego w starożytnej Grecji i Rzymie:

4) życie społeczne i gospodarcze (miasto i wieś, drogi, handel; religie w świecie greckim i rzymskim; wyrocznie – Delfy, Sybilla; niewola i niewolnicy; fenomen prawa rzymskiego; kalendarz; armia grecka i rzymska; rozrywki);

Nauczysz się

definiować historię środków płatniczych, stosowanych w starożytnym Rzymie;

charakteryzować uwarunkowania wpływające na zmiany w zakresie wyglądu i funkcjonalności środków płatniczych;

definiować pojęcia: [augurowie](#), [pontifex maximus](#)

Wprowadzenie

Historia powstania i rozwoju Imperium Rzymskiego to także historia rozwoju handlu. Zarówno w samym Rzymie, jak i w każdym zakątku olbrzymiego imperium działali kupcy i handlarze, a doskonałe rzymskie drogi sprzyjały handlowi. Prosta wymiana barterowa dóbr szybko okazała się zbyt kłopotliwa i niepraktyczna. Powstają pierwsze zastępcze środki płatnicze...

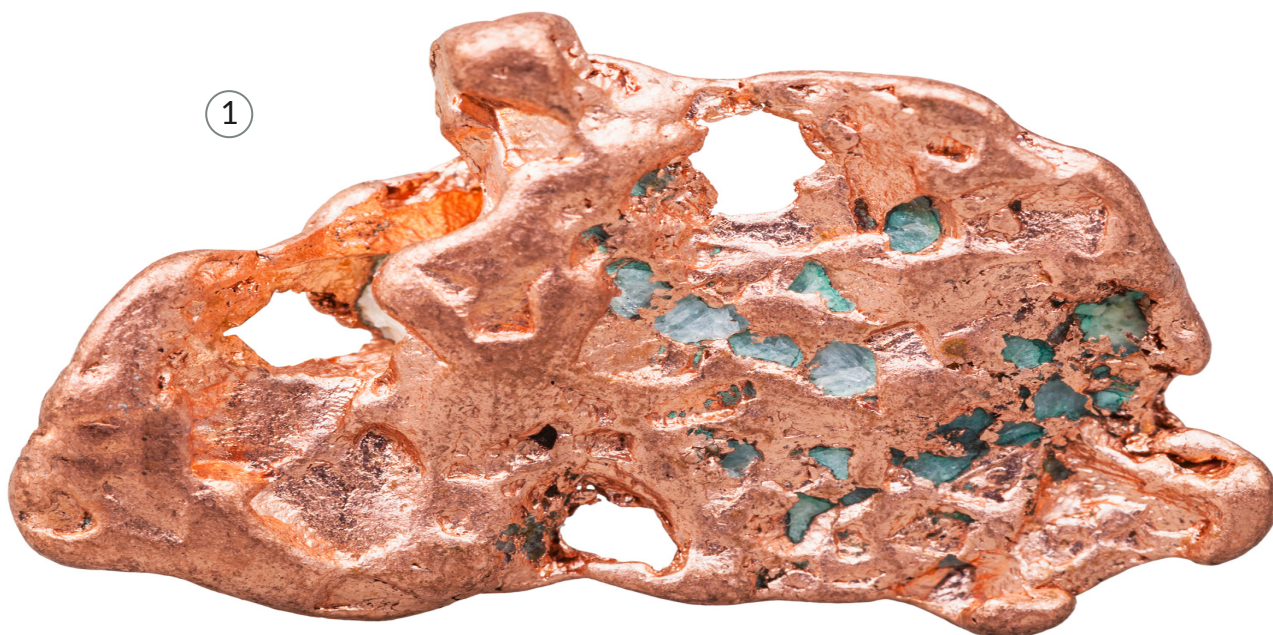
Autor nieznan, Złote i srebrne monety rzymskie, online-skills, CC BY 3.0

Znaczenie pieniędzy w starożytnym Rzymie

1. Łacińskie słowo oznaczające pieniądze, pecunia pochodzi bezpośrednio od słowa pecus – bydło. Dlaczego? Bydło stanowiło od początku istnienia Rzymu podstawowy i powszechny środek płatniczy, którym posługiwali się nasi antyczni przodkowie. Z czasem wartość materialną zaczęto wyrażać bardziej praktycznymi w użyciu formami. Wymiana barterowa była już zbyt kłopotliwa.

Bydło – pecus, www.fotolia.com, domena publiczna

1. Stopniowo Rzymianie zaczęli stosować symboliczne środki płatnicze, umownie powiązane z określoną wartością. Używano kruszców, których wartość była względnie stała, by środek płatniczy przedstawiał taką samą wartość dla obydwu stron transakcji: złoto, srebro, miedź. Zamiast bydła wprowadzono prostokątne, nieobrobione sztabki miedzi, ważące około pół kilograma, często zawierające wizerunek bydła. Następnie używany był as miedziany (aes rudae) o wadze jednego funta i oznaczeniu L. Taka kruszczowa waluta była łatwiejsza w transporcie i praktyczniejsza. Rozpoczął się proces doskonalenie formy środków płatniczych.

Miedź oraz inne kruszce, online-skills, CC BY 3.0

1. Aes signatum był stosowany między V w. p. n. e. a przełomem IV i III w. p. n. e. Prosty środek płatniczy był efektem odlewania jednakowych, płaskich tabliczek miedzianych, na

których umieszczano emblemat, najczęściej wizerunek bydlą w nawiązaniu do dawnej tradycji wymiany towarowej i handlu barterowego. Pieniądz taki ważył 1 kilogram i 635 gramów, czyli 5 funtów.

Aes signatum, www.media.liveauctiongroup.net, domena publiczna

1. Kolejny etap rozwoju rzymskiej waluty, datowany na III w. p. n. e to pojawienie się formy przypominającej już dzisiejszą monetę – aes grave, czyli późniejszy as. Wytwarzanie pieniędzy staje się coraz bardziej zinstytucjonalizowanym działaniem. W 289 roku utworzona zostaje trzyosobowa komisja do kontroli spraw monetarnych. To jej członkowie czuwają nad wprowadzaniem do obiegu asów i sztabek miedzi. Srebrne monety dla Rzymu wytwarza mennica w Kapui, w późniejszym czasie produkcja zostaje przeniesiona do Rzymu. Stałym dążeniem jest zmniejszanie wagi pieniądza i tworzenie monet o różnej wartości zamiast dzielenia na części większej sztabki. Wśród monet funkcjonujących w starożytnym Rzymie wyróżniamy między innymi takie środki płatnicze jak: as, denar, wiktoria, scripulus, sestercja, złoty (aureus), solidus, antonianus, dydrachma.

Aes grave, www.media.liveauctiongroup.net, domena publiczna

1. Wybijaniem monet zajmowały się mennice, czyli specjalne zakłady produkujące środki płatnicze. Każda mennica pozostawiała na monecie oznaczenie, wyraźnie wskazujące na źródło, z którego pochodzi wyprodukowana moneta. Najsłynniejsza mennica państwowa znajdowała się na Kapitolu, gdzie znajdowała się świątynia Junony Monety (czyli upominającej). Junona z takim przydomkiem stanowiła personifikację pieniądza oraz bogactwa; wiercono, że otacza opieką transakcje handlowe. Święto Monety obchodzone było 1 czerwca.

Monety rzymskie, online-skills, CC BY 3.0

1. Monety były nie tylko środkami płatniczymi, ale również przedstawieniami symbolicznymi. Miedziane lub srebrne krążki stemplowano, umieszczając na nich wizerunki bogów, wizerunki konnych zaprzęgów, dzioby statków lub słynną kapitolijną

wilczyce. To Juliusz Cezar był pierwszym człowiekiem, którego twarz wybito na monecie. Od tamtej pory stało się to zwyczajową praktyką. Na monetach umieszczano wizerunki cesarów oraz personifikacje różnych wartości i pojęć, symbole kultu, a także treści propagandowe.

Wizerunki na monetach – moneta z wizerunkiem cesarza Trajana, www.fotolia.com, domena publiczna

1. Z czasem wzrost znaczenia chrześcijaństwa sprawiał, że również treści o tej tematyce odnaleźć można było na monetach. Monety wybijane za czasów Konstantyna Wielkiego, twórcy edyktu mediolańskiego, zawierają symbol krzyża podobnego do tego, jaki, zgodnie z tradycją, ukazał mu się w czasie słynnego widzenia. Za czasów Teodozjusza Wielkiego, kiedy to chrześcijaństwo stało się religią państwową, na monetach pojawiał się monogram Chrystusa oraz inne symbole chrześcijańskie. Był to koniec IV wieku naszej ery.

Moneta Konstantyna z krzyżem, www.ezechiel.pl, domena publiczna

Prezentacja poświęcona środkom płatniczym w starożytnym Rzymie

Moneta z czasów Juliusza Cezara

„Moneta z czasów Juliusza Cezara”, online-skills, CC BY 3.0

Zadania

Ćwiczenie 1

Mennica to:

- ☐ zakład zajmujący się wybijaniem monet
- ☐ reforma monetarna mająca na celu ujednolicenie wagi i zawartości kruszcu monet
- ☐ bogini opiekująca się pieniędzmi i transakcjami handlowymi

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

Ćwiczenie 4

Ustal kolejność pojawiania się rzymskich środków płatniczych od najstarszego do najmłodszego.

aes grave

aes signatum

aes ruda

Ćwiczenie 5

Słowo *pecunia* – pieniądze – pochodzi od wyrazu:

- ☐ bogactwo
- ☐ płatność
- ☐ bydło

Ćwiczenie 6

Zaznacz zdanie prawdziwe.

- ☐ Krzyż na rzymskich monetach pojawił się podczas panowania cesarza Konstantyna.
- ☐ Aes signatum to miedziana tabliczka z emblematem bydła.
- ☐ Święto monety było obchodzone 1 maja.

Ćwiczenie 7

Pierwszą osobą, której wizerunek został wybity na monecie to:

- ☐ Konstanyn Wielki
- ☐ Trajan
- ☐ Juliusz Cezar

Polecenie 1

Przetłumacz tekst.

Multae feminae quae in via ambulant ante tabernam Albini consistunt, nam feminae ornamentis delectantur. Eae quae magnam pecuniam habent multa ornamenta emunt. Quae nullam aut parvam pecuniam habent ornamenta aspiciunt tantum, non emunt. Etiam viri multi ad hanc tabernam adeunt. Qui magnam pecuniam habent ornamenta emunt et feminis dant; ceteri rursus abeunt. Feminae quarum viri magnam pecuniam habent multa ornamenta a viris suis accipiunt. Aemilia, cuius vir pecuniosus est, multa ornamenta ab eo accipit.

Źródło: H. Ørberg, *Lingua Latina per se illustrata. Pars I: Familia Romana*, Grenaa 2003.

Słowniki

Słownik pojęć

augurowie

starorzymscy kapłani w najdawniejszych czasach spełniający obrzędy urodzaju; nazwa pochodzi od łac. augere – „mnożyć, płodzić; powiększać”

Juliusz Cezar

100 p.n.e.-44 p.n.e. rzymski polityk, wódz, dyktator i pisarz. W 46 p.n.e. przejął pełnię władzy w Imperium Rzymskim.

Konstantyn Wielki

272 n.e.-337 n.e rzymski cesarz od 306 roku. Przeprowadził liczne reformy w cesarstwie. Święty kościoła prawosławnego.

pontifex maximus

najwyższy kapłan w starożytnym Rzymie; tytuł cesarzy rzymskich, później tytuł papieży

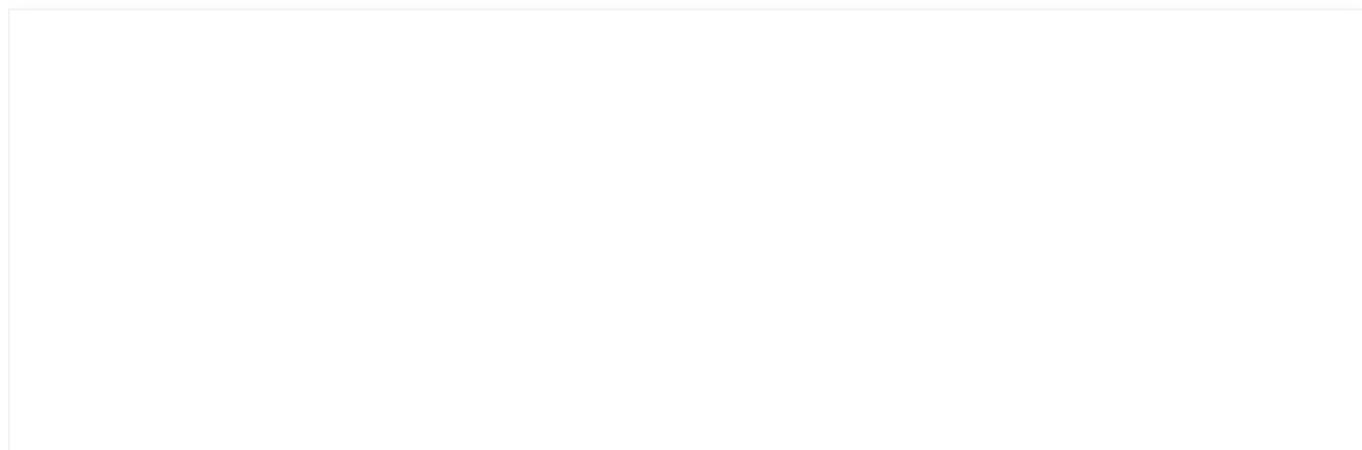
Teodezjusz Wielki

347 n.e.-395 n.e. ostatni cesarz rządzący wschodnią i zachodnią częścią cesarstwa. Ustanowił chrześcijaństwo nicejskie jako religię państwową. Wprowadził monętę zwaną *Solidem*.

Słownik łacińsko-polski

Źródło: online skills, licencja: CC0.

Galeria dzieł sztuki

Autor nieznany, Srebrny denar rzymski, III wiek, online-skills, CC BY 3.0

Bibliografia

P. Veyne (red.), *Człowiek Rzymu*, Świat Książki, Warszawa 2000

J. Korpanty, *Mały słownik łacińsko-polski*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2012

L. Winniczuk (red.), *Słownik kultury antycznej*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1986

Zygmunt Kubiak, *Dzieje Greków i Rzymian*, Znak, Warszawa 2014

L. Winniczuk, *Ludzie, zwyczaje i obyczaje starożytnej Grecji i Rzymu*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008